

РЕШЕНИЕ

№ 1227

гр. София, 23.11.2021 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АПЕЛАТИВЕН СЪД - СОФИЯ, 8-МИ ГРАЖДАНСКИ, в публично заседание на дванадесети октомври през две хиляди двадесет и първа година в следния състав:

Председател: Иванка Ангелова

Членове: Красимир Машев
Златина Рубиева

при участието на секретаря Диана В. Аначкова като разгледа докладваното от Красимир Машев Въззивно гражданско дело № 20211000500966 по описа за 2021 година

Производството е по реда на чл. 258 и сл. от ГПК.

С Решение № 260750/04.02.2021 г., постановено по гр. дело № 5981/2019 г. по описа на СГС, I ГО, 19 с-в, изцяло са отхвърлени предявените от М. С. С. срещу Прокуратурата на Република България, Специализирания наказателен съд и Специализирания апелативен наказателен съд пасивно субективно съединени деликтни искиове с правно основание чл. 2, ал. 1, т. 2 ЗОДОВ, във вр. с чл. 5, т. 2-4 ЕКПЧОС за солидарно заплащане на заместващо обезщетение за причинени неимуществени вреди, вследствие на допуснати нарушения на нормативните изисквания на чл. 5, т. 2-4 ЕКПЧОС по пр. пр. № 1140/2018 г. по описа на СпП - в размер на сумата от 30000 лв., ведно със законната лихва от подаване на исковата молба - 03.05.2019 г., до окончателното ѝ заплащане.

Срещу така постановеното решение е подадена въззивна жалба от ищеца. Въззивникът счита, че при постановяване на обжалвания съдебен акт първоинстанционният съд е допуснал съществени нарушения на съдопроизводствените правила, довели до „лишаване на ищеца от достъп до съд”, респ. до недопустимостта на решението - „СГС се произнася по същество само по един от предявените искиове - този по чл. 2, ал. 1, т. 2 ЗОДОВ, във вр. с чл. 5, т. 2 от Конвенцията. Относно исковите по чл. 2, ал. 1, т. 2, във вр. с чл. 5, т. 3 и т. 4 от Конвенцията липсва произнасяне по същество. Вместо това СГС... приема, че предявените искиове са недопустими, тъй като било недопустимо гражданският съд да проверява правилността на влезлите в сила съдебни актове на наказателния съд”.

Счита, че по предявените искиове с правно основание чл. 2, ал. 1, т. 2 ЗОДОВ, във вр. с чл. 5, § 2-4 ЕКПЧОС съдът, който разглежда претенции за присъждане на обезщетение за причинени вреди от нарушение на правните норми, уредени в Конвенцията, не осъществява контрол върху законосъобразност на задържането от гледна точка на вътрешното право, респ. не ревизира влезли в сила съдебни актове, а преценява дали тези актове и съдебни процедури съответстват на стандартите, предписани в чл. 5 от Конвенцията. Изяснява едва във въззивната жалба (макар и с уточнителната молба от 13.03.2020 г. - л. 277 от кориците на първоинстанционното дело, изрично да е пояснено, че периодът, за който се претендира обезщетение за твърдените неимуществени вреди е с началната дата от 05.09.2018 г., когато е постановено т. нар. полицейско задържане от 24 часа), че „никога не е твърдял, че първоначалното му задържане е незаконно и че то не се е базирало на обосновано подозрение за извършено престъпление, както и не е искал от гражданския съд да преценява тази предпоставка; оплакванията на ищеца са, че съгласно практиката на ЕСПЧ обоснованото предположение не е достатъчно за продължаване на задържането, а следва да бъдат посочени други релевантни обстоятелства”. Поддържа, че в хода на процесното досъдебно производство съдилищата, които са разглеждали исканията за изменение на взетата най-тежка мярка за неотклонение „задържане под стража” в по-лека, не са изследвали дали продължаването на тази най-обременителна мярка на процесуална принуда е пропорционална с оглед на стадия, в който се е намирало досъдебното производство, извършените до този момент процесуално-следствени действия, вкл. вече приобщените доказателства и влошеното здравословно състояние на обвиняемия. Счита за неправилен правния извод на СГС, че ищецът не е бил запознат точно в какво е обвинен, като поддържа, че Постановлението от 06.09.2018 г. за привличането му като обвиняем „се отличава с изключителна бланкетност и включва единствено изброяване на относимите текстове от НК”.

Въззиваемите не са подали в законоустановения срок отговор на въззивната жалба, но в проведеното пред въззивния съд о. с. з. на 12.10.2021 г. процесуалният представител на Прокуратурата на Република България изразява становище за нейната неоснователност, като поддържа, че постановеното в хода на въззивното производство Решение на ЕСПЧ, IV отд. от 08.06.2021 г. по жалба № 16282/20 (С. срещу България) не е в състояние да разколебае правилността на мотивите на СГС за отхвърляне на предявените искиове, предмет на настоящото съдебно производство.

Въззивната жалба е подадена в срока по чл. 259, ал. 1 ГПК, поради което е допустима.

В деня, в който настоящият съдебен състав бе изготвил мотивите, обосноваващи решението и бе готов да го постанови – на 20.10.2021 г., постъпи молба от ищеца, с която десезира съда от правния спор, предмет на делото – чрез оттегляне на иска. Това обстоятелство буди у настоящия състав недоумение и поставя съществени въпроси за фактите, пораждащи се извън съдебния процес, при все че с Решение на ЕСПЧ от 08.06.2021 г. по делото С. срещу България (по жалба № 16282/20), което е задължително за

националните юрисдикции, разглеждащи последиците от нарушение на ЕКПЧОС (арг. и от чл. 303, ал. 1, т. 7 ГПК), е прието, че при продължаваното задържане на ищеца (по първото – процесното, и по второто наказателно производство) - общо за период от 2 години и 5 месеца, е налице нарушение на чл. 5, т. 3 от Конвенцията. От друга страна, десезирането на съда е извършено 8 дни след провеждане на о. с. з. пред настоящия въззивен състав, в което е докладвана молба от процесуалния представител на въззивника, с която се поддържа въззивната жалба и се претендират сторените пред двете съдебни инстанции съдебни разноси. Десезирането на съда обективно е забавило и произнасянето на САС по делото – извън законоустановения 1-месечен срок.

Именно при упражняване на своите правомощия с Разпореждане от 20.10.2021 г. съдията докладчик е указал да се връчат на ответниците препис от молбата на ищеца за оттегляне на предявените срещу тях искове за заявяване в 1-седмичен срок дали дават съгласие за това десезиране на съда с правния спор по реда на чл. 232 ГПК.

В определения от съда срок ответниците Прокуратурата на Република България и Специализираният наказателен съд са подали писмени становища, в които заявяват съгласие за оттегляне на предявените срещу тях искове и прекратяване на съдебното производство.

Ответникът - Специализираният апелативен наказателен съд, е получил Разпореждането на съдията докладчик от 20.10.2021 г. и молбата на ищеца с вх. № 18448/20.10.2021 г. на 03.11.2011 г., но както в дадения от САС 1-седмичен срок, така и до настоящия момент не е постъпило писмено съгласие на този ответник за прекратяване на делото поради оттеглянето на иска. Всяка страна в процеса упражнява своите процесуални права по начина, какъвто тя счита, че отговаря в най-пълна степен на нейния интерес (арг. чл. 6, ал. 2 ГПК и чл. 8 ГПК, уреждащи основните принципи в българското гражданско процесуално право – диспозитивното и състезателното начало), поради което САС трябва да приеме, че този ответник не е дал съгласие за оттегляне на предявения срещу него иск.

Тъй като ответниците в настоящото съдебно производство са обикновени другари и спрямо тях крайният съдебен акт не следва по необходимост да е тъждествен, по отношение на ответниците, които са дали съгласие за оттеглянето на иска - Прокуратурата на Република България и Специализираният наказателен съд, първоинстанционното решение трябва да бъде обезсилено, а съдебното производство прекратено на основание чл. 232 ГПК (в тази част решението разкрива правните характеристики на определението).

Въззивното производство трябва да продължи по отношение на ответника Специализирания апелативен наказателен съд.

Процесното първоинстанционно решение е валидно, но недопустимо в частта, в която е разгледан предявеният деликтен иск срещу Специализирания апелативен наказателен съд, поради което в тази част то трябва да бъде обезсилено, а съдебното производство прекратено с решение на основание чл. 270, ал. 3, изр. 1 ГПК (ищецът обжалва решението на СГС изцяло).

Съобразно принципните тълкувателни разяснения, дадени в ТР № 5/15.06.2015 г. на

ВКС по т. д. № 5/2013 г., ОСГК, държавата като субект на гражданското право носи имуществена отговорност за причинените на гражданите и юридическите лица имуществени и неимуществени вреди от незаконосъобразните актове на държавните органи, вкл. и на съда, като тя отговоря чрез администрациите (учрежденията), при които полагат труд съответните физически лица, на които е възложено изпълнението на властнически функции. Следователно, тези органи (държавни учреждения - правни субекти, които са адресати на материалноправни норми, на материални субективни права и правни задължения) отговарят за причинените вреди от незаконосъобразна властническа, вкл. и правозащитна дейност като процесуални субституенти на държавата (но в материалноправен смисъл имуществената отговорност се носи от самата държава), поради което за пострадалите е ирелевантно точно от кой правозащитен орган (Прокуратурата или съда) ще получи компенсаторно или заместващо обезщетение за причинените му имуществени и неимуществени вреди. Кредиторовият интерес ще бъде напълно удовлетворен, ако деликтният иск бъде уважен срещу държавата - чрез нейния процесуален субституент (ПРБ). Ако обвиняемият цели с предявен иск и срещу съда да постигне морално удовлетворение за причинените му неимуществени вреди, ако се уважи предявеният срещу ПРБ деликтен иск, гражданският съд по необходимост в мотивите трябва да приеме, че наказателният съд не се е придържал към стандартите, уредени в чл. 5, § 2-4 ЕКПЧОС. Но това обстоятелство не обуславя правния интерес за предявяване на иск и срещу втори и трети процесуален субституент на материално легитимирания субект - държавата.

Когато съдебното производство е било иницирано от прокурор и съдът постанови неправилен акт, от който произтичат определени имуществени и неимуществени вреди, Прокуратурата на Република България притежава надлежна пасивна процесуална легитимация в съдебното производство, образувано по деликтен иск. Единствено в случай че съдебното производство е било образувано със сезиращ акт от друг правен субект, съдът би отговарял за причинените имуществени и неимуществени вреди от незаконосъобразен съдебен акт. Паради тези правни съображения недопустимо е няколко държавни органи да отговарят „солидарно” като процесуални субституенти на длъжника - Държавата. Както Прокуратурата на Република България, така и съдилищата са органи на съдебната власт, поради което претендираното обезщетение би било изплатено именно от самостоятелния бюджет на съдебната власт - чрез съответния разпоредител с бюджетни кредити (в случай че искът би бил основателен), поради което е недопустимо бюджета на съдебната власт „да отговаря” и то „солидарно” чрез различните органи на съдебната власт.

Именно в този смисъл са тези тълкувателни разяснения - „Дори само един правозащитен орган да представлява държавата, то това не би могло по никакъв начин да наруши принципа за пълно обезщетение за всички имуществени и неимуществени вреди, които са пряка и непосредствена последица от увреждането. При условие, че съдът не представлява държавата по исковете с правно основание [чл. 2, ал. 1, т. 1, т. 2 и т. 3 ЗОДОВ](#), а тя е представлявана от Прокуратурата на РБ и разследващите органи, също ще се получи обезщетение в пълна степен за самостоятелното увреждащо действие... Отговорността на

държавата по искове с правно основание чл. 2 ЗОДОВ, независимо от правозащитния орган, който я представлява, се определя съобразно всички обстоятелства, които обуславят тези вреди... Съдът не е легитимиран да представлява държавата по искове за обезщетение за вреди от задържане под стража като мярка за неотклонение, когато то е отменено поради липса на законно основание. Мерките за неотклонение са законови средства за процесуална принуда, които съобразно разпоредбата на чл. 57 НПК се налагат с цел да бъде осигурено нормалното протичане и довършване на развиващото се наказателно производство и да гарантират изпълнението на влязлата в сила присъда. Промяната или отмяната на мярката за неотклонение е с оглед критериите за това да бъде попречено на обвиняемия да се укрие, да извърши престъпление или да осуети привеждането в изпълнение на влязлата в сила присъда... Така, както за вреди от допуснато обезпечение по искане на прокурор по реда на чл. 72, ал. 1 НПК във връзка с чл. 389 и сл. ГПК, винаги отговаря само поискалият обезпечението и никога държавата за действията на съда, който го е допуснал, така и за вреди от задържане под стража като мярка за неотклонение, когато то е отменено поради липса на законно основание, държавата не отговаря чрез съда, а чрез прокуратурата, която е компетентният орган да повдига обвинение за извършено престъпление от общ характер”.

Следователно, както при взимане на незаконна мярка за неотклонение „задържане под стража”, така и при незаконния отказ на съда - извън установените стандарти в чл. 5, т. 3 ЕКПЧОС, да измени тази най-обременителна мярка на процесуална принуда в по-лека, държавата отговаря имуществено за причинените вреди на обвиняемия само чрез прокуратурата, а не и чрез съда. При тези принципни правни съображения ирелевантно е обстоятелството каква е била съответната редакция на чл. 2 ЗОДОВ - преди или след изменението на тази правна норма, обнародвано в ДВ, бр. 38/18.05.2012 г.

Поради тези правни съображения на основание чл. 270, ал. 3, изр. 1 ГПК първоинстанционното решение трябва да бъде обезсилено в частта, в която е отхвърлен предявеният деликтен иск срещу Специализирания апелативен наказателен съд, като в същата част съдебното производство бъде прекратено.

Така мотивиран, Софийският апелативен съд на основание чл. 232 ГПК и чл. 270, ал. 3, изр. 1 ГПК

РЕШИ:

ОБЕЗСИЛВА на основание чл. 270, ал. 3, изр. 1 ГПК Решение № 260750/04.02.2021 г., постановено по гр. дело № 5981/2019 г. по описа на СГС, I ГО, 19 с-в, в частта, в която е отхвърлен предявеният от М. С. С., ЕГН ***** срещу АПЕЛАТИВНИЯ СПЕЦИАЛИЗИРАН НАКАЗАТЕЛЕН СЪД иск с правно основание чл. 2, ал. 1, т. 2 ЗОДОВ, във вр. с чл. 5, т. 2-4 ЕКПЧОС за солидарно заплащане на обезщетение за причинени неимуществени вреди, вследствие на допуснати нарушения на нормативните изисквания на чл. 5, т. 2-4 ЕКПЧОС по пр. пр. № 1140/2018 г. по описа на СпП - в размер на сумата от 30000 лв., като ПРЕКРАТЯВА производството - в тази част.

ОБЕЗСИЛВА на основание чл. 232 ГПК Решение № 260750/04.02.2021 г., постановено по гр. дело № 5981/2019 г. по описа на СГС, I ГО, 19 с-в, в частта, в която са отхвърлени предявените от М. С. С., ЕГН ***** срещу ПРОКУРАТУРАТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ и СПЕЦИАЛИЗИРАНИЯ НАКАЗАТЕЛЕН СЪД иск с правно основание чл. 2, ал. 1, т. 2 ЗОДОВ, във вр. с чл. 5, т. 3 ЕКПЧОС за солидарно заплащане на обезщетение за причинени неимуществени вреди, вследствие на допуснати нарушения на нормативните изисквания на чл. 5, т. 2-4 ЕКПЧОС по пр. пр. № 1140/2018 г. по описа на СпП - в размер на сумата от 30000 лв., като ПРЕКРАТЯВА производството - в тази част.

РЕШЕНИЕТО в частта, в която първоинстанционното решение е обезсилено и съдебното производство е прекратено на основание чл. 232 ГПК (по исковете срещу Прокуратурата на Република България и Специализирания наказателен съд), което по своето правно естество представлява Определение, може да се обжалва с частна жалба пред ВКС в 1-седмичен срок от връчването му на М. С. С., на Прокуратурата на Република България и на Специализирания наказателен съд, а **в частта**, в която първоинстанционното решение е обезсилено и съдебното производство е прекратено на основание чл. 270, ал. 3, изр. 1 ГПК, решението може да бъде обжалвано с касационна жалба пред Върховния касационен съд по правилата на чл. 280 ГПК в 1-месечен срок от връчването му на М. С. С. и на Апелативния специализиран наказателен съд.

ПРЕПИС от настоящото Решение да се връчи на страните.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____